

№ 46.

Warszawa, d. 16 listopada 1929 r.

Ogóln. zbioru № 397.

REDAKCJA I ADMINISTRACJA: Warszawa, Krak.-Przedmieście 5 m. 4, tel. 114-26. Adres telegr.: „Metalowcy—Warszawa“.

Prenumerata wynosi wraz z przesyłką w kraju: Złp. 5 kwartalnie. Nr. pojedynczy gr. 50.
Członkowie Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych otrzymują „PRZEMYSŁ METALOWY” bezpłatnie.

OSK F

w **Poznaniu**, ul. Gwarna 20
„**Katowicach**, ul. 3 Maja 23
ODDZIAŁY: „**Lodzi**, ul. Piotrkowska 142
we **Lwowie**, ul. Sykstuska 2
w **Krakowie**, ul. Wiślna 9

SZWEDZKIE ŁOŻYSKA KULKOWE, Sp. z o. o. WARSZAWA, Wierzbowa 8.

DOSTAWA: ŁOŻYSK KULKOWYCH I ROLKOWYCH DO WSZELKICH MASZYN ORAZ KOMPLETNYCH URZĄDZEŃ PĘDNIANYCH.

Aleksander ROTHERT

Inżynier mechanik i elektrotechnik. Dr. h. c. nauk technicznych, em. profesor Politechniki Lwowskiej.

25 lat praktyki w dziedzinie

DORADCA ORGANIZATOR

RACJONALIZACJI PRODUKCJI I BIUROWOŚCI

Korespondencja, Zakup, Składy. — Rachunkowość, Kalkulacja. — Biuro Techniczne, Normalizacja. — Urządzenie Warsztatów. — Oświetlenie, ogrzewanie
Siła, Transport. — Przygotowanie Produkcji, Rozdział Robót, Terminy. — Organizacja pracy, Kontrola wydajności i jakości. — Płace i stosunki z robotnikami. — Władze przedsiębiorstwa, podział pracy i kompetencji. — Sprzedaż, ceny i katalogi. — Statystyka i wyzyskanie jej dla usprawnienia produkcji i zbytu.

Adres: **WARSZAWA, Mokotowska 37. Telefon 98-36.**

ODLEWY STALOWE ELEKTRO-STAL

Wszelkie odlewy stalowe
z modeli własnych i odbiorców.

WYKONYWA
TOW. PRZEM. ZAKŁ. MECH.
LILPOP, RAU & LOEWENSTEIN
SP. AKC.
WARSZAWA, UL. BEMA 65.

№ 46.

Warszawa, d. 16 listopada 1929 r.

Ogóln. zbioru № 397.

REDAKCJA i ADMINISTRACJA: Warszawa, Krak.-Przedmieście 5 m. 4, tel. 114-26. Adres telegr.: „Metalowcy—Warszawa“.

Prenumerata wynosi wraz z przesyłką w kraju: Złp. 5 kwartalnie. Nr. pojedynczy gr. 50.

Członkowie Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych otrzymują „PRZEMYSŁ METALOWY“ bezpłatnie.

TREŚĆ NUMERU: *Mały traktat handlowy Polsko-Niemiecki. — Przyznanie zasiłków częściowo zatrudnionym robotnikom. — Przypomnienie w sprawie zapłaty za urlopy. — Reforma podatku obrotowego. — Wyrok Najwyższego Trybunału Administracyjnego w sprawie odpisania nieściągalnej sumy wekslowej. — Produkcja fabryk zrzeszonych w Centrali Handlowej Odlewni Żelaza. — Wykaz przedsiębiorstw i zakładów państwowych będących odrębnymi osobami prawnymi. — International Telephone and Telegraph Corporation. — Światowa produkcja metali w pierwszym półroczu 1929 r. — Międzynarodowa Wystawa w Leodjum. — Kronika. — Ceny.*

MAŁY TRAKTAT HANDLOWY POLSKO-NIEMIECKI.

W miesiącu października r. b. w rokowaniach polsko-niemieckich nastąpił pewien przełom, a mianowicie w szczególności strona niemiecka doszła do przekonania, że nie może pójść na szeroki traktat handlowy z Polską, ponieważ nie może uczynić dostatecznie szerokich koncesyj w dziedzinie wwozu polskich produktów hodowlanych. Jednocześnie zaś obie strony uznały, że trwający od kilku lat stan beztraktatowy, a nawet stan wojny celnej, winien być w możliwie najkrótszym czasie zlikwidowany. Stąd powstała idea zawarcia t. zw. małego traktatu handlowego, zawartego na zasadzie klauzuli największego uprzywilejowania i nie zawierającego obustronnych zniżek celnych. Nad takim właśnie traktatem toczą się obecnie rokowania między obu stronami.

Jednocześnie nastąpiła zmiana na stanowisku przewodniczącego niemieckiej delegacji, mianowicie — p. Hermesa zastąpił poseł Rzeszy Niemieckiej w Warszawie p. Rauscher.

Od kilku tygodni obradują trzy komisje: węglowa, weterynaryjna i celna. W komisjach węglowej i weterynaryjnej koncentrują się narady nad zasadami i szczegółami ustępstw niemieckich dla Polski, gdy komisja celna rozpatruje sprawy, stanowiące przedmiot ustępstw polskich.

W sprawach węglowych nastąpiło pewne zbliżenie pomiędzy obu stronami, mianowicie delegacja niemiecka przyjmuje dezyderat polski co do tego, aby mający się przyznać Polsce kontyngent węgla, stanowił t. zw. saldo, t. j. nadwyżkę eksportu polskiego nad importem polskim. Dyskusja toczy się głównie nad wysunięciem przez stronę niemiecką żądaniem, aby jednocześnie z traktatem handlowym zostały zawarte porozumienia gospodarcze pomiędzy przemysłami węglowymi obu krajów.

Komisja weterynaryjna ma za zadanie załatwienie najtrudniejszego problemu, jakim są koncesje niemieckie w dziedzinie importu trzody chlewnej pochodzenia polskiego do Niemiec. Kwestja ta stawiana jest przez Niemcy na płaszczyźnie kontyngentu, i to kontyngentu, który mógłby być sprzedawany tylko do fabryk przetworów mięsnych w Niemczech. Niezależnie od kwestji wysokości kontyngentu, delegacja polska wysunęła

żądanie dopuszczenia trzody również na t. zw. wolny rynek, a to w tym wypadku, gdy kontyngent nie zostanie odebrany po odpowiednich cenach przez fabryki niemieckie.

Słuszny ten i jedynie możliwy sposób dostarczenia Polsce gwarancji odbioru świn po odpowiednich cenach nie jest dotychczas przyjmowany przez stronę niemiecką, co w wysokim stopniu przyczynia się do niepewności losu negocjowanego traktatu. Można by wyrazić żal, że wogóle strona polska podjęła dyskusję nad ograniczeniem sprzedaży trzody do fabryk, ponieważ przy takim rozwiązaniu sprawy traktat ten może się obrócić przeciwko interesom Polski, a chwilą gdy niemiecki przemysł mięsny pocznie konkurować z przemysłem polskim na obcych rynkach zbytu.

Komisja celna, w której jak zaznaczyliśmy skoncentrowały się ustępstwa polskie, jest najbardziej zaawansowana w pracy. Sformułowano w niej szereg ustępstw polskich, do których w pierwszym rzędzie należy zrzeczenie się w polityce celnej zasady pochodzenia i przychodzenia towarów. Na mocy tej koncesji towary przychodzące z portów i składów niemieckich nie będą traciły prawa do ceł konwencyjnych, chociażby pochodziły z innego kraju.

W ten sposób Niemcy otrzymały koncesję, której nie mogły uzyskać od Francji, prowadzącej analogiczną do polskiej politykę popierania bezpośrednich stosunków handlowych z zagranicą. W tejże komisji przyznano Niemcom szereg kontyngentów na towary luksusowe, których wóz do Polski jest zabroniony. W dziedzinie spraw celnych Niemcy wysunęły żądanie zniesienia polskiego cła wywozowego na surowe drzewo olchowe, używane do wyrobu dykt, otrzymały jednak od strony polskiej odpowiedź odmowną. Delegacja niemiecka poruszyła jeszcze sprawę stosowania przez polską autonomicznych ulg celnych dla maszyn niewyrabianych w kraju, mianowicie chodziło jej o to, aby: 1) pochodzenie maszyny przy rozpatrywaniu ulg celnych nie było powodem do odmówienia ulgi, 2) aby ułożone na konferencjach przemysłowców metalowych obu krajów wykazy maszyn niewyrabianych w Polsce były brane pod uwagę przez rząd polski przy stosowaniu wspomnianych ulg i zastąpiły każdorazowe indywidualne badania co do niewyrabialności danej

maszyny w kraju. Pierwsze żądanie zostało przez delegację polską uwzględnione, ponieważ stanowi ono praktyczne zastosowania klauzuli największego uprzywilejowania, na której ma być oparty traktat. Natomiast co do drugiego żądania, to stanowi ono przedmiot dalszych rozmów i badań, nadaje się bowiem raczej do wielkiego, niż do małego traktatu. W każdym razie, niezależnie od tego, czy żądanie zostanie przyjęte i w jakiej formie, należy wyjaśnić, jak rozumiemy, że nie dąży ono do zafiksowania wysokości autonomicznych ułg celnych i wogóle całego systemu, jak wiadomo związanego z przejściową gospodarką w Polsce.

Toczące się rokowania, jakkolwiek w zwięzonym, w stosunku do poprzednich zamiarów, zakresie, posiadają niesłyszczaną doniosłość dla życia gospodarczego naszego kraju i zdecydują o kierunku rozwoju na całe lata.

PRYZNANIE ZASIŁKÓW CZĘŚCIOWO ZATRUDNIONYM ROBOTNIKOM.

W Dzienniku Ustaw № 74 z dn. 31. X. r. b. pod pozycją 566 zostało ogłoszone, na podstawie art. 3 ustawy z dnia 18 lipca 1924 r. o zabezpieczeniu na wypadek bezrobocia (Dz. U. R. P. № 67, poz. 650), na wniosek zarządu głównego Funduszu Bezrobocia, rozporządzenie ministra pracy i opieki społecznej z dn. 22 października 1929 r.

W rozporządzeniu tem minister przyznaje w m-cu listopadzie r. b. prawo do zasiłków na wypadek bezrobocia robotnikom pozostającym w stosunku najmu pracy w Fabryce Maszyn i Narzędzi Rolniczych „Kraj“ S. A. w Kutnie, których zarobek tygodniowy z powodu ograniczenia produkcji nie przekracza pełnego umówionego zarobku za 2 dni pracy.

Artykuł 3 ustawy o zabezpieczeniu na wypadek bezrobocia ma treść następującą:

Prawo do świadczeń na wypadek bezrobocia może przyznać Minister Pracy i Opieki Społecznej na wniosek zarządu głównego funduszu bezrobocia również tym robotnikom, pozostającym w stosunku najmu pracy w zakładach pracy, podlegających ustawie, których zarobek tygodniowy z powodu ograniczenia produkcji nie przekracza pełnego umówionego zarobku za 3 dni pracy.

Zasiłek dla tej kategorii osób określi w każdym wypadku zarząd główny funduszu bezrobocia w granicach od 30% do 50% normy zasiłku, przewidzianej w art. 11 niniejszej ustawy, zależnie od ilości dni przepracowanych.

PRZYPOMNIENIE W SPRAWIE ZAPŁATY ZA URLOPY.

Przypominamy czytelnikom „Przemysłu Metalowego“ orzeczenie Sądu Najwyższego z d. 1 grudnia 1928 r., o którym pisaliśmy w № 18 naszego pisma z r. b. w artykule p. t. „Zapłata za urlopy“. Orzeczenie to brzmi jak następuje:

„pracownikowi, który uzyskał prawo do urlopu, należy się urlop w każdym roku kalendarzowym, niezależnie od okresu czasu, oddzielającego każdy następny urlop od poprzedniego. Chwilą powstania powyższego uprawnienia jest początek roku kalendarzowego“.

Orzeczenie to jest ostateczne. Skutki jego przedstawiliśmy we wspomnianym artykule w sposób następujący.

Będą wypadki, że robotnik, który otrzymał urlop w styczniu danego roku, gdy będzie oddalony w grudniu tego samego roku, więc po 10-ciu lub 11-stu miesiącach pracy, nie otrzyma ani jednego dnia urlopu, gdyż w jednym roku kalendarzowym dwóch urlopów mieć nie może. Jedenaście miesięcy pracy przepadnie mu pod względem urlopowym, gdyż u nowego pracodawcy będzie musiał dorabiać się całkiem nanowo. Odwrotnie: robotnik, który nabrał uprawnienia do urlopu w grudniu i z niego

skorzystał, oddalony w styczniu następnego roku otrzyma ponownie całkowity urlop, chociaż na niego wcale nie zapracował, będzie więc miał w ciągu roku pracy dwa urlopy.

Życie wpływa na kształtowanie się ustaw, ale też i do ustaw dostosowuje się życie. Więc też i do wyjaśnienia Sądu Najwyższego życie się dostosuje i, jak się zdaje, w sposób niekorzystny dla pracowników, a mianowicie: pracodawca, przewidując redukcję pracowników na początku roku kalendarzowego, będzie ją przeprowadzał już w końcu roku poprzedniego, nie płacąc, oczywiście, za tę część urlopu, która odpowiada czasowi przepracowanemu na poczet nowego uprawnienia do urlopu.

Członkowie P. Z. P. M. powinni zastosować się ściśle do wyjaśnienia Sądu Najwyższego.

REFORMA PODATKU OBROTOWEGO.

W tych dniach izby przemysłowo-handlowe otrzymały do zaopiniowania pismo ministerstwa skarbu w sprawie reformy podatku obrotowego.

Projekt noweli o podatku obrotowym przewiduje następujące zmiany:

Handel hurtowy prowadzący normalne księgi handlowe płaciłby od dnia 1 kwietnia 1930 roku poł procent od obrotu; handel detaliczny od dnia 1 stycznia 1931 roku — płaciłby 1 procent. Podatek obrotowy dla banków wynosiłby 1 procent, z wyjątkiem obrotów czynionych walutami obcymi, które byłyby opodatkowane wyżej.

Poza tem projekt reformy podatku obrotowego przewiduje podatek wyrównawczy od obrotu towarami importowanymi. Wysokość tego podatku ma być stopniowana i ma dochodzić do 6 proc. od wartości.

Pośrednicy firm zagranicznych płaciłby podatek od obrotu towarowego.

Celem wzrostu kapitalizacji ministerstwo opracowało projekt zwolnienia od podatku od kapitałów i rent wszelkich oszczędności, złożonych w bankach i kasach oszczędnościowych.

Wiadomość powyższą zacerpnęliśmy z № 307 „Kurjera Polskiego“.

WYROK NAJWYŻSZEGO TRYBUNAŁU ADMINISTRACYJNEGO W SPRAWIE ODPISANIA NIEŚCIĄGALNEJ SUMY WEKSLOWEJ.

W № 10 „Czasopisma Księgowych w Polsce“ z r. b. został przytoczony wyrok Najwyższego Trybunału Administracyjnego, z którego wynika, że:

Niema oparcia w ustawie o państw. podatku dochodowym (poz. 411 Dz. Ust. z 1925 r.) zapatrywanie władz wymiarowych, iż spółka akcyjna, która w prawidłowo prowadzonych księgach handlowych odpisała jako nieściągalną wierzytelność z zaprotestowanego weksla, w celu udowodnienia nieściągalności obowiązana jest wykazać upadłość dłużnika, bezskuteczność procesu albo rozliczenie się z dłużnikiem.

Najw. Trybunał Admin. w sprawie Tow. Akc. „Karol Stejner“ w Łodzi na orzeczenie Ministerstwa Skarbu z dn. 13 sierpnia 1927 w przedmiocie podatku dochodowego na rok 1925, wyrokiem z dn. 2 października 1929 uchylił zaskarżone orzeczenie z powodu wadliwego postępowania i zarządził zwrot wniesionej opłaty.

POWODY.

Obie strony, stojąc na tym samym gruncie prawnym artykułu 21 ustawy o państw. podatku dochodowym (poz. 411 Dz. Ust. z 1925 r.) i § 34 rozporządzenia wykonawczego (poz. 298 Dz. Ust. z 1921 r.) spierają się przedewszystkiem o to, czy skar-

zące Towarzystwo udowodniło w sposób dostateczny nieściągalność spisanych na straty wierzytelności wekslowych. Władza pozwana w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji, a w szerszej odpowiedzi na skargę wyraża zapatrywanie, iż sam fakt dopuszczenia do protestu jeszcze nie dowodzi nieściągalności pretensji wekslowej i w stosunkach kupieckich nie jest za taki dowód uważany. Innymi słowy, zdaniem władzy, zwyczaj kupiecki, do którego odsyła § 34 rozporządzenia wykonawczego, nie uzasadnia odpisania jako nieściągalnej pretensji z tego tylko powodu, że dłużnik dopuścił do protestu. W takim zapatrywaniu motywowanem w odniesieniu do roku operacyjnego, o który chodzi, względami na ówczesne warunki gospodarcze i wogóle stosunki faktyczne Najw. Trybunał Admin. nie dopatrywał się ani obrazy prawa, ani wadliwości postępowania. Natomiast nie mógł Najw. Trybunał Admin. przyznać słuszności władzy, kiedy w dalszym ciągu stawia tezę, iż protest może uzasadnić nieściągalność pretensji tylko w połączeniu z dokumentami, stwierdzającymi jeden z trzech faktów, mianowicie albo upadłość dłużnika albo bezskuteczność procesu albo wreszcie „rozliczenie się”. Takie ograniczenie zakresu faktów i środków dowodowych, przydatnych do uzasadnienia nieściągalności pretensji, nie znajduje oparcia ani w zwyczajach kupieckich, ani w przepisach rachunkowej. Jedne i drugie nie wymagają wcale ścisłego dowodu nieściągalności, lecz tylko jej prawdopodobieństwa. Stawianie zbyt surowych warunków dla odpisania wierzytelności, uważanych przez kupca za nieściągalne, nie odpowiadałoby wogóle celowi odpisów na straty. Wymaganie, by wierzyciel zawsze przed odpisaniem wierzytelności dochodził sadownie zapłaty zaprotestowanego weksla albo powodował ogłoszenie upadłości dłużnika byłoby istotnie tylko narazaniem wierzyciela na nowe wydatki, już zgóry bezcelowe w tych wszystkich wypadkach, kiedy ze znanych stosunków majątkowych dłużnika lub z innych okoliczności faktycznych wynika prawdopodobieństwo nieściągalności. Żadnej zaś podstawy nie miałoby narzucanie w takich wypadkach wierzycielowi obowiązku „rozliczenia się” z dłużnikiem, czyli dobrowolnego opuszczenia mu części wierzytelności.

Oczywiście z rzędu okoliczności, mogących świadczyć o nieściągalności pretensji, należy z góry wykluczyć wszystkie fakty późniejsze, z czasu po upływie okresu operacyjnego, w którym nastąpiło odpisanie na straty. Jak to bowiem Najw. Trybunał Admin. już orzekł i uzasadnił w wyroku z dn. 17 kwietnia 1929 L. Rej. 1257 26 w sprawie Banku Towarzystw Spółdzielczych, zasadność odpisu na straty nieściągalnych pretensji, przeprowadzonego przez osobę prawną w jej prawidłowych księgach handlowych, powinna być oceniana w odniesieniu do warunków tego okresu operacyjnego, którego dotyczy odnośne zamknięcie rachunkowe. A zatem przytoczona przez Towarzystwo okoliczność, iż spisanej wierzytelności nie udało się w latach następnych ściągnąć, nie może służyć do uzasadnienia odpisu. Natomiast zresztą należało w myśl art. 73 w związku z art. 70 ustawy sprawdzić i rozstrzygnąć konkretne zarzuty odwołania. Ponieważ władza pozwana, wychodząc z odmiennego zapatrywania prawnego, tego nie uczyniła, przeto Najw. Trybunał Admin. uznał, że postępowanie administracyjne jest dotknięte wadliwością ze szkodą skarżącemu Towarzystwu i dlatego, na zasadzie art. 19 ustawy o N. T. A. (poz. 400 Dz. Ust. z 1926 r.) uchylił zaskarżone orzeczenie i zarządził zwrot wniesionej opłaty.

WYWÓZ ŻELAZA DO ROSJI.

Katowicka Spółka Górniczo-Hutnicza zawarła układ z handlowym przedstawicielstwem Sowietów na dostawę żelaza z hut górnośląskich wartości 50 milj. zł. W ten sposób cała produkcja hutnicza tego przedsiębiorstwa będzie w ciągu kilku miesięcy kierowana wyłącznie do Rosji.

Przedstawiciele Sowietów zastrzegli sobie prawo rozszerzenia tego zamówienia.

PRODUKCJA FABRYK ZRZESZONYCH W CENTRALI HANDLOWEJ ODLEWNI ŻELIWA.

Podane poniżej liczby obejmują produkcję fabryk, zrzeszonych w Centrali Handlowej Odlewni Żeliwa, za II i III kwartał roku 1928 i roku 1929 w tonnach.

Rury.

Zestawienie obejmuje osiem fabryk. Wyprodukowano w ciągu sześciu miesięcy:

w 1928 r. . . .	6 626 tonn
„ 1929 r. . . .	7 422 „

Sanitarka.

Zestawienie obejmuje siedem fabryk. Wyprodukowano jak wyżej:

w 1928 r. . . .	1 256 tonn
„ 1929 r. . . .	1 626 „

Naczynia emaljowane.

Zestawienie obejmuje siedem fabryk. Wyprodukowano jak wyżej:

w 1928 r. . . .	3 903 tonn
„ 1929 r. . . .	3 114 „

Przybory i okucia kuchenne i wyroby różne.

Zestawienie obejmuje dwanaście fabryk. Wyprodukowano jak wyżej:

w 1928 r. . . .	9 182 tonn
„ 1929 r. . . .	8 697 „

WYKAZ PRZEDSIĘBIORSTW I ZAKŁADÓW PANSTWOWYCH BĘDĄCYCH ODREBNEMI OSOBAMI PRAWNEMI.

W związku z postanowieniami art. 66, 67, 72 i 90 Ustawy o Opłatach Stemplowych Min. Skarbu okólnikiem L. D. V. 7. 816 (6) 29 (Dzien. Urzęd. Min. Skarbu № 26) ogłosiło następujący wykaz przedsiębiorstw i zakładów państwowych, będących odrębnymi osobami prawnymi:

- 1) Bank Gospodarstwa Krajowego,
- 2) Biblioteka Narodowa,
- 3) Fundusz Kwaterunku Wojskowego,
- 4) Instytut Naukowy Gospodarstwa Wiejskiego w Puławach,
- 5) Konserwatorium Muzyczne w Warszawie,
- 6) Liceum Krzemienieckie,
- 7) Państwowa Fabryka Związków Azotowych w Chorzowie,
- 8) Państwowa Fabryka Związków Azotowych w Tarnowie,
- 9) Państwowa Kopalnia Węgla „Brzeszcze”,
- 10) Państwowa Wytwórnia Aparatów Telegraficznych i Telefonicznych w Warszawie,
- 11) Państwowa Wytwórnia Prochu i Materiałów Kruszących w Zagożdżonie,
- 12) Państwowa Wytwórnia Uzbrojenia w Warszawie,
- 13) Państwowe Zakłady Inżynierji w Warszawie,
- 14) Państw. Zakłady Lotnicze w Warszawie,
- 15) Państw. Zakłady Przemysłowo-Szkolne dla Inwalidów w Piotrkowie,
- 16) Państwowe Zakł. Przemysłowo-Zbożowe w Lublinie,
- 17) Państwowe Zakł. Umundurowania w Warszawie,
- 18) Państwowe Zakłady Wodociągowe na Górnym Śląsku,
- 19) Państwowy Bank Rolny,
- 20) Państwowy Monopol Snirytusowy,
- 21) Państwowy Monopol Tytoniowy,
- 22) Państwowy Monopol Zapalczany,
- 23) Państwowy Zakład Higieny,
- 24) Pocztowa Kasa Oszczędności (P. K. O.),
- 25) „Polmin”,
- 26) Polska Agencja Telegraficzna (P. A. T.),
- 27) Polska Poczta Telegraf i Telefon,
- 28) Polskie Koleje Państwowe (P. K. P.),
- 29) Szkoła Sztuk Pięknych w Warszawie,
- 30) Szkoły Akademickie Państwowe,
- 31) Wieś Kościuszkowska-fundacja państwowa,
- 32) Wydawnictwa Państwowe,
- 33) Żegluga Polska.

INTERNATIONAL TELEPHONE AND TELEGRAPH CORPORATION.

Przed kilku dniami rozeszła się wiadomość o utworzeniu w Niemczech towarzystwa budowy telefonów pod nazwą „Telephonbau Gesellschaft“, którego głównym założycielem jest amerykański koncern „International Telephone and Telegraph Corporation“.

Koncern ten, utworzony w 1920 r. przez National City Bank oraz dom bankowy J. P. Morgan & Co. i rozporządzający początkowo kapitałem 15 milionów dolarów, zdołał w ciągu kilku lat opanować szereg poważnych rynków, podkreślając niedwuznacznie swe tendencje zajęcia monopolowego stanowiska w produkcji aparatów i eksploatacji sieci prądu słabego.

Szeroka podstawę do rozgałęzienia swoich wpływów uzyskał koncern International Telephone and Telegraph Corporation w 1925 r. po przejęciu przy pomocy zaprzyjaźnionych banków za cenę 50 milionów dolarów zakładów fabrycznych, należących do przedsiębiorstwa „International Western Electric Co.“, które skupia w swych rękach zagraniczne interesy patentowe i udziały oraz interesy eksportowe koncernu „Western Electric Co.“, kontrolowanego znowu przez „American Telephone and Telegraph Corporation“, która opanowała niemal całkowitą sieć telefoniczną Stanów Zjednoczonych i Kanady.

Zagraniczne interesy koncernu International Telephone and Telegraph Corporation skupione zostały w 1925 roku w „International Standard Electric Corporation“, która kontroluje z ramienia koncernu następujące przedsiębiorstwa: Bell Telephone Manufacturing Company w Antwerpii, China Electric Company Ltd. w Pekinie, Compania Standard Electric Argentina w Buenos Aires, Le Matériel Téléphonique w Paryżu, Nippon Denki K. K. w Tokio, Standard Electric A. S. w Oslo, Standard Electrica S. A. w Madrycie, Standard Electrica Italiana w Medjolanie, Standard Telephones and Cables Ltd. w Londynie, Standard Telephones and Cables Ltd. w Sydney, Standard Villamosági Részvény Társaság w Budapeszcie, Vereinigte Telephon und Telegraphenfabriks A.-G., Czeija, Nissl & Co. w Wiedniu, Compagnie des Téléphones, Thomson Houston w Paryżu, Creed & Co. Ltd. of Croydon w Anglii, Ferdinand Schuchhard Berliner Fernsprech- und Telegraphenwerk A.-G. w Berlinie.

W myśl układu, zawartego w 1925 r., uzyskała International Standard Electric Corp. wyłączne prawo sprzedaży wyrobów Western Electric Co. na rynkach zagranicznych. Układ ten ważny jest do 1940 r.

W 1927 r. został zawarty przez koncern układ z All America Cables Inc., posiadającym kable pomiędzy Ameryką Północną a Południową. W tym samym roku przejęto szereg przedsiębiorstw telefonicznych w Południowej Ameryce.

W 1928 roku przejął koncern interesy tak zwanej Grupy Mackay'a, czyli Commercial Cables Postal Telegraph Co., posiadającej kable na Atlantyku i Pacyfiku. W tymże roku pozyskano United River Plate Telephone Co., eksploatującą sieć telefoniczną w Chile, Argentynie i Urugwaju.

W 1929 r. zakupione zostało przez koncern towarzystwo Brazilian Traction Power & Light Co.

W dziale radiowym pracuje koncern na terenie Ameryki przy pomocy Radio Corporation of America.

Rozwój International Telephone and Telegraph Corporation ilustrują najlepiej cyfry bilansów z trzech ostatnich lat (w milionach dolarów):

	1926 r.	1927 r.	1928 r.
Łączna suma bilansu	99,18	239,08	389,91
W tem fabryki i urzędzenia	53,52	99,25	209,34

Czysty zysk przedsiębiorstwa, po dokonaniu wszelkich odpisów, wynosił w 1926 r. 7,11 mil. dol., a w 1928 roku 14,60 mil. dolarów.

ŚWIATOWA PRODUKCJA METALI W PIERWSZYM PÓŁROCZU 1929 R.

Firma „Die Metallgesellschaft“ ogłosiła dane statystyczne dotyczące produkcji ołowiu, miedzi, cynku i cyny w pierwszej połowie roku bieżącego.

Poniżej podajemy zestawienie produkcji tych metali w ciągu 6 miesięcy r. b. w porównaniu z przeciętną z roku ubiegłego (w tonnach).

Ołów.

przeciętna miesięczna w r. 1928	138 049
styczeń 1929	143 344
luty „	127 580
marzec „	141 093
kwiecień „	144 752
maj „	148 226
czerwiec „	147 956

Miedź.

przeciętna miesięczna w r. 1928	146 827
styczeń 1929	164 087
luty „	153 187
marzec „	176 554
kwiecień „	180 235
maj „	175 676
czerwiec „	160 036

Cynk.

przeciętna miesięczna w r. 1928	119 073
styczeń 1929	119 410
luty „	112 490
marzec „	126 075
kwiecień „	123 964
maj „	127 598
czerwiec „	121 969

Cyna.

przeciętna miesięczna w r. 1928	15 190
styczeń 1929	16 197
luty „	15 175
marzec „	15 793
kwiecień „	15 569
maj „	17 097
czerwiec „	15 873

Jak widać, w produkcji wszystkich czterech metali nastąpił w stosunku do ubiegłego roku wyraźny wzrost.

MIĘDZYNARODOWA WYSTAWA W LEODJUM.

Z okazji stulecia niepodległości Belgii, odbędzie się w Belgii w czasie od końca kwietnia do 5 listopada 1930 roku dwie wystawy międzynarodowe: Wystawa Kolonialna i Morska w Antwerpii i Wystawa Przemysłowa w Leodjum (Liège).

W obu tych wystawach weźmie udział również i Polska. W Antwerpii udział nasz będzie z natury rzeczy skromny i ograniczy się do eksponatów wystawionych przez Ministerstwo Przemysłu i Handlu. Natomiast w Leodjum, gdzie wystawa będzie miała charakter ogólnie przemysłowy, Polska posiadać będzie własny pawilon, zbudowany na terenie 1600 m². W pawilonie tym umieszczone będą eksponaty, któ-

rych układ obrazować będzie całokształt polskiej produkcji, specjalnie uwzględniając te działy, które mogłyby znaleźć zbyt na rynkach eksportowych.

Celem należytej organizacji polskiego udziału w wystawie w Leodjum, utworzony został komitet organizacyjny, na czele którego stanęli: prezes A. Bniński, prezes Kaz. Fudakowski, prezes Cz. Klarner, sen. T. Popowski, sen. M. Szarski, inż. M. Szydłowski i prezes J. Żychliński.

NIEMIECKI EKSPORT MASZYN DO POLSKI I KRAJÓW EUROPY WSCHODNIEJ W I PÓŁROCZU 1929 ROKU.

Według danych niemieckiego urzędu statystycznego, eksport niemieckich maszyn do Polski i krajów Europy Wschodniej w I półroczu 1929 r. przedstawiał się w zestawieniu z tym samym okresem lat ubiegłych w sposób następujący (w milj. marek):

	I półrocze				
	1925	1926	1927	1928	1929
Polska . . .	22,10	7,63	17,57	26,8	31,6
Gdańsk . . .	3,60	1,23	2,71	3,3	5,5
Rosja . . .	15,89	36,51	48,91	69,6	56,3
Finlandja . .	2,41	4,83	7,28	7,2	6,9
Estonja . . .	0,79	1,19	0,88	1,3	1,5
Litwa . . .	1,10	0,91	0,96	1,4	1,6
Łotwa . . .	2,41	3,28	2,64	2,5	2,8

Jak widać z tego zestawienia, ogólna cyfra eksportu w 1929 r. wykazuje w stosunku do poprzedniego roku pewien spadek.

W poszczególnych działach sytuacja przedstawia się w sposób następujący:

W dziale maszyn rolniczych cyfry eksportu w I półroczu 1929 r. wzrosły w porównaniu z tym samym okresem poprzedniego roku o: do Polski — 5%, do Gdańska — 95,5%, do Rosji — 205,1%, do Finlandji — 27,6%, do Estonji — 92,6%, do Łotwy — 95,7%.

W dziale maszyn włókienniczych wzrósł eksport do Polski o 52,3%, do Gdańska o 101,5%, zmniejszył się natomiast eksport do Rosji o 3,8%, do Łotwy — o 18,5%, i do Litwy — o 29,8%.

W dziale obrabiarek wzrósł eksport do Polski o 19,9% i do Gdańska o 51,2%, zmniejszył się natomiast eksport do Rosji o 35,5%, do Łotwy o 43,5% i do Estonji o 11,2%.

W innych działach widzimy wzrost eksportu do Polski o 6,9%, do Gdańska o 97,5%, do Łotwy o 33%, do Litwy o 48,6%, do Estonji o 10,9%, natomiast do Rosji eksport zmalał o 30%.

ZNIŻKA CENY BLACHY CYNKOWEJ W NIEMCZACH.

Niemiecki Związek Walcowni Blachy Cynkowej (Zinkwalzwerksverband) obniżył z ważnością od 7 listopada cenę zasadniczą blachy cynkowej o 2 marki na 100 kg.

NOWY RODZAJ STALI.

„Le Temps“ w numerze z d. 14 b. m. donosi, że w stalowniach towarzystwa Aciéries de Pompey wyprodukowano nowy rodzaj stali bardzo elastycznej, mogącej znaleźć duże zastosowanie w budownictwie samochodów, wagonów i okrętów. Stal tę nazwano „Durapso“.

Badania przeprowadzone przez inż. Chandoye wykazały, że wytrzymałość nowej stali wynosi 50—60 kg/mm², ciągliwość 24—28%, elastyczność 34—39%.

KREDYTY NA ZAKUP MASZYN ROLNICZYCH DLA RUMUNJI.

Rząd rumuński rozpoczął pertraktacje z Dresdner Bank w sprawie kredytu 125 milj. marek, przeznaczono na zakup maszyn rolniczych i na meljoracje rolne.

LINY DRUCIANE NA RYNKU CHIŃSKIM.

Zapotrzebowanie na liny druciane pokrywane jest w Chinach przede wszystkim przez firmy niemieckie.

Najpopularniejsze na rynku są małe liny dla celów górniczych $\frac{3}{4}$ calowe, długości 220 metrów i wytrzymałości 120 do 140 kg. Obok tego sprzedawane są liny druciane z żelaza zlewne II gatunku w wymiarach $\frac{1}{2}$, $\frac{5}{8}$, $\frac{3}{4}$, $\frac{7}{8}$ i 1 cała, długości 220 metrów.

Głównymi rynkami dla handlu linami drucianymi są Tientsin i Szanghaj.

S. A. WIELKICH PIECÓW I ZAKŁADÓW OSTROWIECKICH W ROKU 1928/1929.

Dnia 30 października b. r. odbyło się Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów S. A. Wielkich Pieców i Zakładów Ostrowieckich, na którym Zarząd Spółki złożył sprawozdanie o stanie interesów firmy.

W roku sprawozdawczym 1928/29 we wszystkich działach nastąpił wzrost produkcji. Wielki piec pracował normalnie i dał 45 412 tonn surówki żeliwnej, z czego 43 960 tonn zostało zużytych we własnej stalowni i odlewni.

Piece martenowskie wyprodukowały 90 788 tonn bloków i 6 222 tonn odlewów. Walcownie i inne oddziały przerobcze—85 246 tonn żelaza, stali i wvrobów.

Oddział wagonowy dostarczył kolejom 400 płytform, 2 000 węglarek normalnotorowych i 84 wagony wąskotorowe.

Ogólna wartość sprzedanych wyrobów wyniosła 50,8 milionów złotych.

Na robociznę i pensje wydano 14 245 tys. zł, na świadczenia socjalne wydano 1 869 tys. zł, co stanowi 13,12% sumy wypłaconych zarobków i 3,67% sumy sprzedaży; na podatki — 2 176 tys. zł. (4,28% sumy sprzedaży) w tem podatek majątkowy 36,64 tys. zł. i podatek dochodowy — 803,9 tys. zł.

W czerwcu r. b. uruchomiono odlewnię rur systemu de Lavaud oraz nowy turbogenerator o sile 3 000 KW. Zakończono również mechanizację i elektryfikację stalowni i warsztatów mechanicznych.

W końcu czerwca pracowało 260 pracowników i 5 201 robotników.

Bilans Spółki zamyka się sumą 53 284 tys. złotych. Przewyżka aktywów nad pasywami wynosi 4 645 tys. złotych. Rachunek zysków i strat wykazuje zysk na fabrykacji (zysk surowy) w wysokości 8 149 tys. zł i zysk czysty w wysokości 4 645,5 tys. zł, z którego wydzielono 5% dywidendy statutowej i 9%—dywidendy dodatkowej w stosunku do kapitału zakładowego 15 000 000 zł. Kapitał zakładowy zwiększył się do 20 milionów zł po wypuszczeniu w roku sprawozdawczym 100 000 akcji III emisji, które uczestniczą w zyskach od 1 lipca 1929 r.

NOWA SPECYFIKACJA STANDARDOWA DLA FOSFORBRONZU W ANGLJI.

British Engineering Standard Association w № 269 swego wydawnictwa „British Standard Specifications“ podaje nowe specyfikacje fosforbronzów.

Cena tego numeru wynosi 2 szyl. 6 pensów. Adres Wydawnictwa: British Engineering Standard Association London S 41.

PRZETARGI ZAGRANICZNE.

Państwowy Instytut Eksportowy w Warszawie zawiadamia, że w najbliższym czasie odbędą się następujące przetargi:

W dniu 22 listopada odbędzie się przetarg ogłoszony przez Główną Dyrekcję Kolei Państwowych Bułgarskich na dostawę 80 000 kg. żelaza klinowego, wymiarów $3 \times 20 \times 1$ mm., długości 12 mtr. każda sztuka. Blizsze szczegóły w Instytucie.

W dniu 22 listopada odbędzie się przetarg ogłoszony przez Bułgarskie Ministerstwo Robót Publicznych na dostawę następujących narzędzi: 2 000 motyk, 5 000 łopat żelaznych, 6 000 młotków, 1 000 żelaznych wideł, 1 000 żelaznych grabi. Warunki techniczne i rysunki można nabyć w Izbie Polsko-Bułgarskiej w Sofji.

W dniu 23 listopada odbędzie się przetarg ogłoszony przez Bułgarskie Ministerstwo Spraw Wojskowych na dostawę nólowego drutu telefonicznego, ogółem na sumę 4 500 000 lew. Blizsze informacje w Instytucie.

W dniu 30 listopada odbędzie się przetarg ogłoszony przez Dyrekcję Poczty, Telegrafów i Telefonów w Bukareszcie na dostawę kabli telefonicznych. Warunki techniczne oraz specyfikacje są do przejrzania w Państwowym Instytucie Eksportowym (ul. Elektralna 2 w Warszawie).

W dniu 2 grudnia r. b. odbędzie się przetarg ogłoszony przez Bułgarskie Ministerstwo Spraw Wojskowych na dostawę 15 aparatów elektrycznych sygnalizacyjnych. Blizsze szczegóły w Instytucie.

W dniu 15 grudnia odbędzie się przetarg ogłoszony przez rumuńską Dyrekcję Portów Morskich na dostawę i budowę suszarń kukurydzanych w Konstancy. Warunki techniczne oraz odnośne plany są do przejrzania w Instytucie.

W dniu 23 grudnia odbędzie się w Grecji w Ministerstwie Wojny przetarg na dostawę 575 tonn drutu kolczastego. Drut musi być dobrej jakości i dobrze galwanizowany. Dostawa winna być uskuteczniiona do 25 kwietnia 1930. Warunki przetargu są do przejrzania w Instytucie.

OGŁOSZENIA W „PRZEMYSŁE METALOWYM“.

Wobec zbliżającego się terminu układania budżetów na rok 1930, administracja tyg. „Przemysł Metalowy“ zwraca się do zarządów fabryk z prośbą, aby przy opracowywaniu planu reklamowego przewidziały również i ogłoszenia w „Przemysle Metalowym“, który ze względu na swój charakter, jako organ Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych, nadaje się specjalnie do reklamowania produkcji fabryk przemysłu metalowego oraz przemysłów pomocniczych.

Ceny ogłoszeń w tyg. „Przemysł Metalowy“ wynoszą:

w tekście

za jedną stronę	zł. 300
„ pół strony	„ 165
„ ćwierć strony	„ 90
„ jedną ósmą strony	„ 50

na okładce

pierwsza strona $\frac{1}{1}$	zł. 600
ostatnia strona $\frac{1}{1}$	„ 500
„ „ $\frac{1}{2}$	„ 300
wewnętrzne strony $\frac{1}{1}$	„ 400
„ „ $\frac{1}{2}$	„ 240
„ „ $\frac{1}{3}$	„ 120

Przy zamówieniach wielokrotnych bez zmiany tekstu, udzielane są następujące zniżki:

za 6-krotne ogłoszenie	10%
„ 13 „	20%
„ ogłoszenie stałe	50%

Drobne ogłoszenia (na ostatniej stronie tekstu) tekst trzywierszowy zł. 50 kwartalnie, za każdy wiersz dodatkowy zł. 15 kwartalnie.

KURS INFORMACYJNY O ZAGADNIENIU BAŁTYCKIM.

W pierwszej połowie stycznia 1930 r. odbędzie się w Toruniu Akademicki Kurs dla dziennikarzy, zorganizowany przez Instytut Bałtycki w Toruniu dla zaznajomienia uczestników z całokształtem zagadnienia bałtyckiego i spraw pomorskich. Wykładowcami na kursie będą wybitni przedstawiciele nauki i znawcy zagadnień, stanowiących przedmiot wykładów.

Firma „**BE-TE-HA**“ Biuro Techniczno-Handlowe i Skład Maszyn Sp. z o. o. w Warszawie, pl. Trzech Krzyży 3 (Oddział w Katowicach, ul. Kopernika 4 i przedstawicielstwa: Lwów, Łódź, Poznań, Wilno), wydała w ostatnim czasie nowy katalog-cennik narzędzi, aparatów i przyrządów precyzyjnych z zakresu przemysłu metalowego oraz program sprzedaży obrabiarek do metali.

Wydawnictwo podobnego rodzaju widzimy w Polsce od czasu wybuchu wojny światowej po raz pierwszy.

W wytworzonej oprawie, na pięknym papierze, bogato ilustrowane (240 efektownych klisz), mieści się na 188 stronach zrozumiałe dla każdego, lubo wyczerpujące, opracowanie pod względem szczegółowych wymiarów, wagi i cen narzędzi. Nazwy narzędzi są podane, zgodnie z ustaleniem ich przez Polski Komitet Normalizacyjny, częściowo zaś są spolszczone samodzielnie w sposób wysoce logiczny i nadający się do przyjęcia przez ogół fachowców.

Jakże często brak takiego katalogu utrudnia wybór właściwego narzędzia? Jakże często, nie mogąc się zorientować należycie wśród olbrzymiej różnorodności rodzajów narzędzi, inżynier fabryczny, majster, kierownik narzędziowni, czy magazynier nie może porozumieć się z biurami zakupów lub składami narzędzi przy zamawianiu i nabywaniu ich. Katalogi w językach obcych nie usuwają tych trudności, bo majster, potrzebujący jakiegoś narzędzia, najczęściej nie rozumiejąc obcego języka, postępuje tylko wskazaniem rysunków i preliminuje na zakup sumę przypuszczalną, nieraz mimowoli przepłacając ze szkodą dla swej firmy.

To też z prawdziwą radością powitać trzeba zjawienie się świetnie ułożonego katalogu-cennika „**BE-TE-HA**“ w języku polskim, bo wypełnia on znakomicie lukę dotychczasową i ułatwia orjentowanie się w narzędziactwie. Zdaniem naszym wzorowe wydawnictwo to winno znajdować się w rękach wszystkich fachowców.

Za opracowanie i wydanie takiego katalogu firma „**BE-TE-HA**“ zdobyła sobie od wszystkich odbiorców pełne uznanie.

Patenty udzielone przez Urząd Patentowy.

- 10112. *Emil Zipper i Walter Zipper*. Wieniec do kół wozów silnikowych.
- 10087. *Armstrong Cork Company*. Sposób i przyrząd do wyrobu kapsel do korkowania butelek.
- 10191. *Akcijna Spolecnost drive Skodovy Zavody v Plzni*. Składana lufa działowa.
- 10232. *The Sharples Specjalty Company*. Urządzenie do uszczelniania obracających się wałów zapomocą wirującego płynu.
- 10278. *Josef Schwarz*. Zawór suwakowy do wodociągów.
- 10401. *Schäffer & Budenberg Gesellschaft mit beschränkter Haftung*. Zawór przepustowy.
- 10261. *Richard Klinger*. Zawór.
- 10250. *Aladar Pacz*. Sposób powlekania i barwienia metali.
- 10295. *Aktiebolaget Priorverken*. Przyrząd podpierający śrubki przy nacinaniu na nich zwoju śrubowego zapomocą obrotowych, umieszczonych w kierunku promieni, noży tnących.
- 10296. *Aktiebolaget Priorverken*. Przyrząd zaostrzający końce śrubek.
- 10398. *Aktiebolaget Priorverken*. Przyrząd do prowadzenia noży w maszynach do nacinania zwojów śrubowych na szwornicach do śrubek. (Dodatkowy do patentu Nr. 7768).
- 10354. *N. V. Philips' Gloeilampenfabriken*. Sposób lutowania metali i stopów metalowych.
- 10281. *Eisen & Stahlwerk Hoesch Aktiengesellschaft*. Sposób łączenia zapomocą metali szwów żelaznej blachy platerowanej glinem oraz gotowych naczyń.
- 10256. *Kordt & Rosch Aktiengesellschaft*. Pustak mielący dla młynów rurowych, bębnowych i kulowych.
- 10239. *N. V. Van den Bergh's Fabriken*. Urządzenie do wyładowywania materiałów ugniatanych.
- 10258. *Bates Valve Bag Corporation*. Urządzenie do fałdowania jedno lub wielowarstwowych węzów papierowych.
- 10243. *Société du Film en couleurs Keller-Dorian*. Narzędzia do żłobkowania cylindrów do walcowania błon fotograficznych. (Dodatkowy do patentu Nr. 9666).
- 10349. *Felix Adler*. Sposób wyrobu walców do drukowania taśm okrężnych i podobnych materiałów.
- 10252. *Max Malec*. Korbowa pompa zasilająca o jednakowym sumie tłoków parowych i pompowych.
- 10253. *Max Malec*. Pompa zasilająca do parowozów z tłokami parowymi i wodnemi, umieszczonemi na jednej osi.
- 10355. *Louis Brillou*. Aparat do gaszenia.
- 10356. *F. X. Meiller Maschinenfabrik Wagenbauanstalt*. Samoczynne sprzęgło do wozów silnikowych i przyczepek.
- 10273. *Honora Rindl i Adolf Rindl*. Urządzenie do odmierzania i spuszczenia określonych ilości cieczy.
- 10351. *Pilkington Brothers Limited*. Urządzenie do wyrobu ciągłego szlifowanych i polerowanych tafel szklanych.
- 10313. *Fabrique Nationale d'Armes de Guerre, Société Anonyme*. Kolba składana. (Dodatkowy do patentu Nr. 9894).
- 10247. *Akciova Spolecnost drive Skodovy Zavody v Plzni*. Dające się zdejmować uniwersalne urządzenie do dział składanych, zabezpieczające je od działania wstrząsów.
- 10300. *Firma Bombrini Parodi-Delfino*. Granat ręczny karabinowy.
- 10324. *Akciova Spolecnost drive Skodovy Zavody v Plzni*. Sposób i urządzenie do samoczynnego otrzymywania elementów strzału przy celowaniu dział przeciwlotniczych.
- 10299. *Società Italiana Ernesto Breda*. Broń samoczynna o odrzucie lufy.
- 10235. *Société Anonyme Etablissements Braekers*. Przyrząd do regulowania szybkości ognia maszynowego i broni samoczynnej.
- 10231. *Società Italiana Ernesto Breda*. Urządzenie doprowadzające naboje do broni samoczynnej.
- 10225. *Bethlehem Steel Company*. Zapalnik uderzeniowy.
- 10290. *„Universalle“ Cigarettenmaschinen-Fabrik J. C. Müller & Co*. Urządzenie do zamykania paczek z jęczminkami.
- 10384. *Zygmunt Szrajber i Karol Szrajber*. Skrzynia blaszana do pakowania towarów, w szczególności butelek.
- 10270. *Société Anonyme des Etablissements A. Olier*. Samoczynny aparat do ekstrakcji ciągłej substancji cukrowych zawartych w roślinach cukrowniczych.
- 10280. *Hans Kock i Rudolf Quitt*. Sposób i urządzenie do gotowania i parowania zacieru i brzeckki piwnej.
- 10259. *Heinrich Scholler*. Sposób i urządzenie do zczukrania celulozy i podobnych materiałów.
- 10676. *Antoine France*. Urządzenie do płókania węgla.
- 10593. *Magnet-Werk G. m. b. H. Eisenach Specialfabrik für Elektromagnet-Apparate*. Sortownik Elektromagnetyczny.
- 10594. *Internationale Tiefbohr-Aktiengesellschaft Hermann Rautenkranz*. Dłoto próbnik.
- 10714. *Stanisław Prus Szczenanowski*. Połączenie gwintowe stosowane przy wloczeniu i eksploataowaniu głębokich odwiertów.

AKCJE PRZEMYSŁU METALOWEGO NA GIEŁDZIE WARSZAWSKIEJ.

Notowania akcji przemysłu metalowego dla giełdzie warszawskiej w złotych.

	Wartość nominalna	Najwyższy i najniższy kurs tygodnia	
Borman, Szwede i S-ka	100	—	—
Brown Boveri I-III em.	100	—	—
*H. Cegielski serja C	38	—	—
B. Hantke	1000	—	—
*Kabel	100	—	—
Lilpop, Rau i Loewenstein	25	37	34
*Modrzejowskie Zakłady	50	21	19,75
Norblin, B-cia Buch i T. Werner em. I ost. i II	100	85	85
Ostrowieckie Zakłady em. I serja a i b	50	77	72
*Parowozów Budowa em. I i II	25	24	25
em. III	100	—	—
Plewkiwicz	1000	—	—
*Pocisk	25	—	—
„ imienne zwykłe	25	—	—
Rohn, Zieliński	25	—	—
Rudzki	50	32,50	28,50
*Starachowice	50	25,50	23
Suchedniów	12,50	—	—
*Ursus	15	—	—
Wulkan	25	—	—
„ imienne	25	—	—
Zieleniewski i Fitzner-Gamper em. I-II ost. i III	100	82	80
*Zjednoczenie Fabr. Maszyn Rolniczych	50	—	—

RYNEK TOWAROWY NA SUROWCE I ARTYKUŁY TECHNICZNE DLA PRZEMYSŁU METALOWEGO.

Ceny hurtowe na surowce i artykuły techniczne dla przemysłu metalowego w d. 13 listopada 1929 r. w złotych (podług danych S. A. „Zjednoczeni Polscy Przemysłowcy Metalowi“).

a) za 1 tonne franco wagon stacja załadowania: *Zł. gr.*

Surówka „Starachowicka“ (franco wagon huta № 0 . . . . .)	220.—
„ „ „ „ „ „ № 1	215.—
„ „ „ „ „ „ № 2	210.—
Złom żeliwny (fragment lany „zagraniczny“ . . . . .)	185.—
Żelazo handlowe krajowe	350+2%
Bednarka gorąco walcowana	422,5+2%
„ zimno walcowana	—
Walcówka (druć okrągły od 5 1/2 do 13 mm., kwadratowy od 5 1/4 do 8 mm.)	398,5
Blacha (cena zasadnicza) gruba 5 m/m i wyżej	432,5+2%
„ cienka do 5 m/m	525+2%
Koks karwiński	67.—
„ górnośląski-twardy	50,80
Koks górnośląski miękki	50,80
Węgiel kowalski myty cieszyński	67.—
„ górnośląski gruby	40,50
„ górnośląski kostka	42.—
„ dąbrowski gruby	38,10
„ dąbrowski kostka	39,60
Cegła ogniotrwała normalna	135.—
„ „ kopulakowa	150.—
Gлина ogniotrwała mielona	60.—
Mączka szamatowa	80.—
Zaprawa szamatowa	70.—
Kamień wapienny	7.—

Ceny metali według notowań giełdy londyńskiej w dn. 14. XI. 1929 r. w złotych po kursie dnia za tonnę metr.

Aluminium	—	Miedź standard	2921
Antymon	—	Ołów miękki	925
Cyna standard	7511	Nikiel	—
Cynk hutniczy	885	Rtęć	29417
Miedź elektrolityczna	3487	Srebro za 1 kg.	133

Ceny rur żeliwnych.

Centralne biuro sprzedaży Polskich Odlewni Rur w Warszawie ul. Nowy Świat 35 notuje w d. 24 X 1929 następujące ceny w złotych za 100 kg., obowiązujące do odwołania:

Rury wodociągowe (stojąco lane) . . . . . zł. 59.—

+ dopłata rozmiarowa
Fasony zależnie od typu i rozmiaru o zł. 13 do 25 drożej za 100 kg.
Ceny powyższe należy rozumieć franco wagon stacja załadowania przy pełnoważonych zamówieniach.

ZJEDNOCZENI POLSCY PRZEMYSŁOWCY METALOWI

Spółka Akcyjna

WARSZAWA, TRAUOGUTTA 4, TEL.: 3-94, 211-15, 211-61

Adres Telegraficzny: „Metalowcy“.

POLECAMY:**WIERTARKI, SZLIFIERKI I WCIĄGARKI ELEKTRYCZNE**

na prąd stały, zmienny i uniwersalne francuskiej firmy

CONSTRUCTIONS ELECTRIQUES „WAGEOR“ S. A.
S. Etienne (Loire).**CYNKOWNIA WARSZAWSKA**

(Właśc.: Inż. T. RAPACKI i Z. ŚWIĘCICKI)

Warszawa, ul. Boduena 3, Tel. 52-07, 52-77 i 53-07

przyjmuje do cynkowania wszelkie wyroby,
konstrukcje oraz odlewy żelazne.**Aparaty do spawania:**Tow. Akc. „Perun“, Warszawa.
Biuro: Hortensja 6, tel. 89-34.
Fabryka: Grocnowska № 52,
tel. 201-16.**Blachy dziurkowane (sita):**
Wytwórnia Blach Dziurkowanych „Sita“ Warszawa, Dobra 80, tel. 1-92.**Druty — gwoździe — siatki:**

Druty surowe i ocynkowane gładkie i kolczaste, gwoździe, siatki ogrodzeniowe i rzecne, wkłady materacowe i t. p. Wadłowicki Przemysł Druciany założyciela Józefa Goreckiego. Wadowice (Małopolska).

Druty stalowe sprężynowe, jasne i ocynkowane, między innymi specjalnie do wyrobu materaców, poleca Belgijska Sp. Akc. Warszawskiej Fabryki Drutu, Szytów i Gwoździ, Warszawa, Praga, Objazdowa № 1. Tel. 6-81, 160-79, 160-81.**Dźwigniki — Łancuchy:**

Bracia Jenike, inż., Warszawa, Aleja Jerolimowska 20 tel.: 29-64 i 220-00.

* Warsz. Fabr. Masz. windowych „Sita“, Chłodna 5, tel. 47-18.

Elektrody do spawania łukiem elektrycznym:

Franc. Tow. Akc. „Perun“ Warszawa, Oddział w Polsce. Biuro: ul. Hortensja 8, tel. 89-34 i 162-99. Fabryka: ul. Grochowska 52, tel. 201-16.

Elewatory (podnośniki): Krawczyk i S-ka w Zawierciu.
* Rybnicka Fabryka Maszyn, Sp. z ogr. por. Rybnik, G. Śl.**Żarnki i przewody rurowe:**

Stowarzyszenie Mechaników Polskich z Ameryki Sp. Akc. Warszawa, Marszałkowska 46.

Żyrzarki:

Stowarzyszenie Mechaników Polskich z Ameryki Sp. Akc. Warszawa, Marszałkowska 46.

Żyrzarki uniwersalne:

Stowarzyszenie Mechaników Polskich z Ameryki Sp. Akc. Warszawa, Marszałkowska 46.

* Fabryka Maszyn i Odlewnia Żelaza Waldemar Krusche i S-ka, Pabjanice.

Inadła:

Stowarzyszenie Mechaników Polskich z Ameryki Sp. Akc. Warszawa, Marszałkowska 46.

Kalandry:

Tow. Akc. J. John w Łodzi.

Konstrukcje żelazne:

„H. Zieleziński“ wł. inż. K. Kubacki. Warszawa, Marszałkowska № 11/13, tel. 5-74 i 281-43.

Liny stalowe i żelazne, drut kolczasty, siatki do ogrodzeń, drut żel. ocynkowany i nieocynkowany, gwoździe: Włocławska Fabryka Drutu, dawn. C. Klauke Sp. Akc. we Włocławku. Tel. № 15.**Liny stalowe:**

Bracia Jenike, inż., Warszawa, Aleja Jerolimowska 20 tel.: 29-64 i 220-00.

Lokomobile przemysłowe:

Wyroby krajowe Born i Schütze, Fabryka Maszyn i Odlewnia, Odlewnia Żelaza i Stali, Toruń.

Młotarnie szerokomłotne systemu Jaehne:

Fabryka Maszyn i Odlewnia Żelaza Waldemar Krusche i S-ka, Pabjanice.

Motory spalinowe:

Towarzystwo Fabryki Motorów „Perkun“ Sp. Akc. w Warszawie — Praga, ul. Grochowska 46, Telefon: Zarząd 84-93, Biuro Sprzedaży 84-40.

Młoty sprężynowe, deskowe i pasowe, młotki, siekiery i inne wyroby masowe kuznicze. Oldakowski i Neumark, Łódź, Zakątna 81.**Narzędzia do obróbki metali:**

Stowarzyszenie Mechaników Polskich z Ameryki Sp. Akc. Warszawa, Marszałkowska 46.

Obrabiarki do metali i drzewa:

Stowarzyszenie Mechaników Polskich z Ameryki Sp. Akc. Warszawa, Marszałkowska 46.

Obrabiarki do drzewa:

Fabryka Traków i Maszyn do obróbki drzewa, dawniej C. Blumwe i Syn, Sp. Akc. Bydgoszcz-Nakielska 26.

Okna żelazne:

„H. Zieleziński“ wł. inż. K. Kubacki. Warszawa, Marszałkowska № 11/13, tel. 5-74 i 281-43.

* Krawczyk i S-ka w Zawierciu.

Pędnie: Tow. Akc. J. John w Łodzi.
* Krawczyk i S-ka w Zawierciu.**Pompy:**

Zakł. Mech. i Odlew. Rohn, Zie-liński i S-ka, S. A., Warszawa, Jerolimowska 105, t. 5-88 i 58-83.

Pompy:

Brandel, Witoszyński i S-ka. Pierwsza w Polsce fabryka pomp odsrodkowych turbinowych. Warszawa-Praga, Grocnowska 37, Tel. 48-80.

* „Sirius“ specjalna Fabr. Pomp odsrodkowych i turbinowych Warszawa — Praga, Zamojskiego 51, tel. 68-25.

Pompy ręczne i transmisyjne:

Zakłady Mehan. i Odł. Żel. „Białogon“. Zarząd w Warszawie, Bracka 5, tel. 7-34 i 7-41

Prasy mimosrodowe:

Stowarzyszenie Mechaników Polskich z Ameryki Sp. Akc. Warszawa, Marszałkowska 46.

Rury faliste i przewody rurowe

do pary dla wysokiego i niskiego ciśnienia oraz wyroby z blachy spawane acetylenem wykonywa i dostarcza Fabryka Przewodów Rurowych „Compensator“ W. Maciejewski i S-ka; Warszawa, ul. Św. Stanisława 1/3. Telefon 18-72.

Rury żebrowe: kuto-żelazne w długościach do 6 mtr. do ogrzewań, Franciszek Wagner i S-ka, Zakłady Mechaniczne i Fabryka Tłenu — Łódź ul. Żeromskiego 94, Tel. 15-99 i 69-20.**Rury żeliwne wodociągowe stojące i wirowo lane** p/g norm polskich i niemieckich, Biuro Sprzedaży Rur Zjedn. Odlewni: „Węgierskiej Górki“, Zakładów Ostrowieckich, „Poręby“ i Lilpop, Rau i L. Warszawa, Nowy Świat 30, Telefony: 209-26 i 274-43.**Rury żeliwne kanalizacyjne i wodociągowe:**

Zakłady Mehan. i Odł. Żel. „Białogon“. Zarząd w Warszawie, Bracka 5, tel. 7-34 i 7-41.

Strugarki:

Stowarzyszenie Mechaników Polskich z Ameryki Sp. Akc. Warszawa, Marszałkowska 46.

* Zakł. Mech. i Odlew. Rohn, Zie-liński i S-ka, S. A., Warszawa, Jerolimowska 105, t. 5-88 i 58-83.

Sruby:

Tow. Akc. J. John w Łodzi.

Tokarki:

Zakł. Mech. i Odlew. Rohn, Zie-liński i S-ka, S. A., Warszawa, Jerolimowska 105, t. 5-88 i 58-83.

Tow. Akc. J. John w Łodzi.
* Stowarzyszenie Mechaników Polskich z Ameryki Sp. Akc. Warszawa, Marszałkowska 46.**Tokarki precyzyjne model**

TN 180 o wzniesieniu kłów 180/280 mm. i przy rozstawieniu 1000, 1500, 2000 i 2500 mm. dostarcza: „Wiepofana“ Tow. Akc. w Poznaniu, ul. Dąbrowskiego 81.

Traki i wszelkie obrabiarki do drzewa:

Fabryka Traków i Maszyn do obróbki drzewa, dawniej C. Blumwe i Syn, Sp. Akc. Bydgoszcz-Nakielska 26.

* Stowarzyszenie Mechaników Polskich z Ameryki Sp. Akc. Warszawa, Marszałkowska 46.

Transportery (przenośniki):

Krawczyk i S-ka w Zawierciu.

Urządzenia mechaniczne dla kopalń i kamieniołomów:

Rybnicka Fabryka Maszyn, Sp. z ogr. por. Rybnik, G. Śl.

Wagi kolejowe i wozowe:

Rybnicka Fabryka Maszyn, Sp. z ogr. por. Rybnik, G. Śląsk.

Walce drogowe:

Pierwsza Fabryka Lokomotyw w Polsce, Sp. Akc. Zakłady w Chranowie (Małopolska), Zarząd w Warszawie, Świętokrzyska 28.

Walce żeliwne utwardzone Tow. Akc. J. John w Łodzi.
* Modrzejowski Zakłady Górniczo-Hutnicze, Sp. Akc. Sosnowiec — Huta Katarzyna.**Wanny żeliwne, porcelanowo emaljowane kwasoodporne,**

Zakłady Przemysłowe Odlewnia Żelaza i Emaljerna „Kamienna, — Jan Witwicki“, Kamienna, poczta Skarżysko — z. Radomskiej.

Wiertarki: Tow. Akc. J. John w Łodzi.
* Stowarzyszenie Mechaników Polskich z Ameryki Sp. Akc. Warszawa, Marszałkowska 46.**Wiertarki kolumnowe szybokieżne:**

Stowarzyszenie Mechaników Polskich z Ameryki Sp. Akc. Warszawa, Marszałkowska 46.

* Fabryka Maszyn i Odlewnia Żelaza Waldemar Krusche i S-ka, Pabjanice.

Żelazne dachy i świetlniki specjalnie oszkłone bez kitu. A. Aischer i Syn Bielsko n./Ni-prem 6-8.

THE INTERNATIONAL SHIPBUILDING AND ENGINEERING CO. LTD.

Międzynarodowe Towarzystwo
Budowy Okrętów i Maszyn S. A.

BUDUJE I WYKONYWA:

Maszyny parowe	Dźwigi i konstr. żel.
Silniki Diesla	Wywrotki, truksy leś.
Lokomobile Diesla	Kotły o wysokich ci-
Aparaty cukrownicze	śnieniach.
Traktory gąsienicowe	Uniwersalne paleni-
Silniki elektryczne	ska do mialu wę-
Małe maszyny świetl.	glowego
Pompy	Urządzeniachłodnicze
Kolejki wąskotorowe	Reperacje wszelkiego
Aparatura chemiczna	rodzaju.

Dzwony.

DYREKCJA GŁÓWNA:

GDAŃSK

WERFTGASSE 4, TEL. 34-05 do 34-10

ODDZIAŁY I PRZEDSTAWICIELSTWA:

Warszawa — ul. Jasna 11 m. 5, Tel. 99-18
Łódź — ul. Trauguta 9, Tel. 41-83
Lwów — ul. Podleskiego 7, Tel. 48-88
Kraków — ul. Wiślana 12, Tel. 30-49
Poznań — Słowackiego 18, Tel. 77-85
Lublin — Krak. - Przedm. 56 m. 8, Tel. 962
Równe — Al. 3 Maja 30, Tel. 307
Katowice — Marjańska 28, Tel. 19-84
Wilno — Jagiellońska 9, Tel. 8-84

SPÓŁKA AKCYJNA

WIELKICH PIECÓW I ZAKŁADÓW SOSNOWIECKICH

ROK ZAŁOŻENIA 1885

ZARZĄD

Warszawa, Al. Ujazdowska 51,
Zakłady w Ostrowcu Kieleckim

DZIAŁ METALURGICZNY:

surówka martenowska i odlewnicza, żelazo pro-
filowe, handlowe i uniwersalne, osie, obręcze,
belki i korytka, szyny tramwajowe, akcesoria do
szyn, stal resorowa etc.

WYTWÓRNIA WAGONÓW:

wagony towarowe kryte, platformy, węglarki,
wagony specjalne: wagoniki wąskotorowe, wy-
wrotki, wózki leśne, drezyny i t. p.

CZĘŚCI WAGONOWE:

Rury lane syst. odśrodkowym pg. pat. De Lavaud.

KOPALNIE RUDY

w Nieklaniu

I EKSPLOATACJA LASÓW.

Tow. Akc. J. JOHN w Łodzi

WYRABIA JAKO SPECJALNOŚĆ:

Transmisje i części transmisyjne; **Koła** zębate; **Naprężacze** pasów i t. p. Konstrukcja lekka i solidna; wykonanie wzorowe; minimalne zużycie siły i smarów. Dostawa normalnych części z zapasu.

Tokarki szybko tnące, konstrukcji nowoczesnej wykonane najdokładniej, o wysokości kłów 150, 230 i 300 mm i długości toku do 3 metrów. Łby rewolwerowe, lunety, uchwyty samocentrujące. **Imadła** równoległe o szerokości szczęk 100 mm.

Wiertarki słupowe 32 i 40 mm.

Kalandry wszelkiego rodzaju dla przemysłu **włókienniczego i papierniczego** jak: rolkowe, frykcyjne, wodne, matowe, **finiszowe** prasy nieckowe (Muldenpressen). Wykonanie pierwszorzędne, w niczem nieustępujące najdroższemu zagranicznemu kalandrom. Około 200 kalandrów w ruchu. **Reparacja** walców, obtaczanie, szlifowanie i obijanie bawełną jutą lub papierem.

Śruby z nakrętkami wszelkiego rodzaju.

Kotły żeliwne oryg. Strebel'a do ogrzewań centralnych.

Rusztzy ekonomiczne podług własnego systemu i **odlewy** według nadesłanych modeli lub rysunków.

Własne biura sprzedaży:

WARSZAWA	LWÓW	KRAKÓW	POZNAŃ	KATOWICE	LUBLIN	GDAŃSK
Jerozolimska 51	Zybkiewicza 39	Basztowa 24	Cieszkowskiego 8.	Ks. Damrota 6	Cicha 6	Fahrenheitstr. 2